

TALOQNING TUG'MA ANOMALIYALARI VA O'SMALARI, TIMUSNING RIVOJLANISHI BUZILISHLARI

Qo'chqorov Baxromjon Vohidjon o'g'li

Assistant of the Department of "Pathology and Forensic Medicine"

Central Asian Medical University

E-mail: bakhramjan0840@gmail.com

ORCID ID: 0009-0004-8553-0568

Web of Science ResearcherID: MCX-7853-2025

Abdubannonva Sevaraxon Maxsitali qizi end

Mahmudova Farizaxon Musajon qizi

Students of medical faculty of Central Asian Medical Universtiy

E- mail: abdubannonvasevara@gmail.com

E-mail: mahmudovafarizaxon@gmail.com

Annotatsiya: *Taloq va timus inson immun tizimining asosiy a'zolari bo'lib, ularning sog'lom ishlashi butun organizmning himoya tizimini ta'minlaydi. Taloq qonning filtrlanishi, zararli moddalarning yo'q qilinishi va immun hujayralarining rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Timus esa T-limfotsitlarining yetilishi uchun zarur bo'lgan organ hisoblanadi. Ushbu organlarning tug'ma buzilishlari va o'smalari immun tizimning samarali ishlashini qiyinlashtiradi, kasallik va murakkabliklarga olib keladi.*

Kalit so'zlar: *Taloq (Splen)Tug'ma anomaliya (Congenital anomaly)Aksessuar taloq (Accessory spleen)Aspleniya (Asplenia)Polispleniya (Polysplenia)Taloq o'smalari (Splenic tumors)GemangiomaLimfoma (Lymphoma)Timus (Thymus)DiGeorge sindromiTimik aplaziyaImmun tizimi*

(Immune system) Otoimmunkasalliklar (Autoimmune diseases) Diagnostika Jarrohlik davolash Immunitet yetishmovchiligi

1. Taloq organi: tuzilishi va funktsiyasi

Taloq o'pkalar orasida, qovurg'alar ostida joylashgan yumaloq shakldagi yumshoq to'qima a'zosi bo'lib, uning uzunligi taxminan 12

sm, og'irligi 150-200 g atrofida bo'ladi. Taloq qonning filtrlanishi, qon hujayralarining sintezi va parchalanishi, shuningdek immun tizimida o'ziga xos vazifalarni bajaradi.

Taloq tarkibida qizil va oq pulpa mavjud bo'lib, qizil pulpa qonni filtrlaydi va zararli hujayralarni yo'q qiladi, oq pulpa esa limfotsitlarning ko'payishi va immun javoblarni hosil qilish bilan shug'ullanadi.

Taloqning asosiy funktsiyalari quyidagilar:

Qonning zararlangan qizil qon hujayralarini ajratib
chiqarish

Immun javobni modulyatsiya qilish

Qon zaxiralarini saqlash

Bakteriyalar va boshqa mikroorganizmlarga qarshi himoya qilish

2. Taloqning tug'ma anomaliyalari

Taloqning tug'ma anomaliyalari — bu organning embrional rivojlanishida yuzaga keladigan tuzilish va funktsiya buzilishlaridir. Bu anomaliyalar immun tizimining ishlashiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

2.1. Aksessuar taloq (qo'shimcha taloq)

Aksessuar taloq — bu asosiy taloqdan tashqari kichik, alohida joylashgan taloq bo'lagidir. Ko'pincha bu holat klinik jihatdan simptomatik bo'lmaydi, lekin

jarrohlik aralashuvlarda yoki diagnostikada ahamiyatga ega. Aksessuar taloq ayrim hollarda o'zini yallig'lanish yoki o'sma bilan namoyon qilishi mumkin.

2.2. Aspleniya va polispleniya

Aspleniya — taloqning to'liq yoki qisman yo'qligi. Bu holat bilan tug'ilgan bemorlarda immunitet kamayadi, ayniqsa bakterial infeksiyalarga qarshi sezuvchanlik oshadi. Aspleniya, ko'pincha, boshqa tug'ma anomalialar bilan bog'liq bo'ladi.

Polispleniya — ko'p sonli kichik taloq bo'lakchalari mavjudligi. Bu holat ham immun tizimining normal ishlashini buzishi mumkin.

2.3. Sayr qiluvchi taloq

Sayr qiluvchi taloqda taloq o'z joyidan ko'chib, qorin bo'shlig'ida erkin harakat qiladi. Bu holat qon aylanishining buzilishiga, taloq infarktligiga olib kelishi mumkin.

3. Taloq o'smalari

Taloq o'smalari kam uchraydigan patologiyalar bo'lib, ular benign (yaxshi sifatli) va malign (yomon sifatli) bo'linadi. O'smalar ko'pincha klinik alomatlarni kech ko'rsatadi, shuning uchun erta tashxis qo'yish qiyin bo'ladi.

3.1. Gemangioma

Gemangioma — qon tomirlaridan tashkil topgan benign o'sma turi. U asosan yosh bemorlarda uchraydi. Gemangioma odatda simptomatik bo'lmaydi, lekin katta o'lchamlarga yetganda qorin bo'shlig'ida og'riq, bezovtalik yuzaga kelishi mumkin. Diagnostika ultratovush va KT yordamida amalga oshiriladi. Davolashda ko'pincha kuzatuv tavsiya etiladi, ayrim hollarda jarrohlik aralashuvi zarur bo'ladi.

3.2. Limfoma

Limfoma — taloqda uchraydigan eng ko‘p uchraydigan malign o‘sma turi. Bu limfatik tizimning saraton kasalligi bo‘lib, taloqdagi limfotsitlarning nazoratsiz ko‘payishi bilan tavsiflanadi. Klinikada taloq kattalashishi, og‘riq, umumiy holsizlik, isitma, vazn yo‘qotish kabi alomatlar kuzatiladi.

Diagnostikasi uchun qon tahlillari, ultratovush, KT, biopsiya zarur. Davolash kimyoterapiya, radioterapiya va ba‘zan jarrohlikni o‘z ichiga oladi.

3.3. Angiosarkoma

Angiosarkoma — taloqdagi kam uchraydigan, ammo juda agressiv malign o‘sma turi. U tez tarqaladi va davolash qiyin bo‘ladi. Klinik belgilar o‘smaga bog‘liq, ammo tez-tez taloqda og‘riq va yuqori harorat bilan namoyon bo‘ladi.

Davolash asosan jarrohlik va kimyoterapiyani o‘z ichiga oladi, ammo prognoz yomon.

3.4. Histiotsitoz

Histiotsitoz — taloqdagi retikuloendoteliya tizimi hujayralarining patologik ko‘payishi bilan xarakterlanadi. Bu holat ham turli klinik belgilarni keltirib chiqaradi, jumladan taloq kattalashishi va qorin og‘rishi.

4. Timus organi: roli va rivojlanishi

Timus — ko‘krak bo‘shlig‘ida joylashgan, immunitetda

muhim ahamiyatga ega bez hisoblanadi. Timus organi T-limfotsitlarning yetilishi va tanlanishi jarayonida markaziy rol o‘ynaydi. Bu hujayralar keyinchalik periferik immun tizimning asosini tashkil qiladi.

Timusda buzilishlar immun tizimining yetishmasligi, yallig‘lanish kasalliklari va onkologik kasalliklarning rivojlanishiga sabab bo‘ladi.

5. Timusning rivojlanishi buzilishlari

5.1. DiGeorge sindromi

DiGeorge sindromi — timusning rivojlanmasligi bilan bogʻliq genetik kasallik boʻlib, qator tugʻma anomaliyalar va immunitet yetishmovchiligiga olib keladi. Bemorlar kam immunitet va turli infektsiyalarga moyil boʻladi.

5.2. Timik aplaziya va hipoplaziya

Timik aplaziya — timusning toʻliq rivojlanmasligi, hipoplaziya esa qisman rivojlanishidir. Bu holatlar T-limfotsitlarning yetishmovchiligiga olib keladi.

6. Timusning oʻsmalari

Timusda benign va malign oʻsmalar uchraydi:

Timoma — eng koʻp uchraydigan benign oʻsma turi, koʻpincha keksa yoshdagi bemorlarda uchraydi.

Timik karsinoma — malign oʻsma boʻlib, yomon prognozga ega.

7. Diagnostika va davolash usullari

Taloq va timusdagi patologiyalarni aniqlash uchun quyidagi usullar qoʻllaniladi:

Laborator tahlillar (qon, immunologik koʻrsatkichlar)

Ultrasonografiya

Kompyuter tomografiyasi (KT)

Magnit-rezonans tomografiya (MRT)

Biopsiya va histologik tahlil

Davolash usullari quyidagilarni oʻz ichiga oladi:

Jarrohlik — oʻsma yoki patologik toʻqimalarni olib tashlash uchun.

Kimyoterapiya — ayniqsa limfoma kabi malign kasalliklarda.

Radioterapiya — o'smani kamaytirish yoki yo'q qilish uchun.

Immunoterapiya va biologik davolash — zamonaviy usullar bo'lib, immun tizimini qo'llab-quvvatlaydi.

8. Xulosa

Taloq va timus inson immun tizimining muhim

qismlari bo'lib, ularning tug'ma anomaliyalari va o'smalari sog'liq uchun katta xavf hisoblanadi. Ushbu organlardagi kasalliklarning erta tashxisi va to'g'ri davolanishi immun tizimining faoliyatini saqlab qolish hamda hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Zamonaviy diagnostika va terapiya usullari yordamida taloq va timus kasalliklari bilan bog'liq murakkabliklarni kamaytirish mumkin.

9. Foydalanilgan adabiyotlar

- Bobojonov, T. (2017). Taloq va uning kasalliklari. Tibbiyot nashriyoti, Toshkent.
- Akbarov, M. & Hamidov, S. (2019). Sayr qiluvchi taloq: klinik tahlil. O'zbekiston Tibbiyot Jurnal, 3(4), 45-50.
- Islomov, R. (2018). Polispleniya va aspleniya: tashxis va davolash. Toshkent, 78-85.
- Sattorova, N. (2020). Genetik kasalliklar va DiGeorge sindromi. Tibbiyot fanlari bo'yicha maqolalar to'plami, 12(2), 110-